

ГЕОЕКОНОМЧНІ АСПЕКТИ АКТИВІЗАЦІЇ ОРГАНІЧНОГО РУХУ В УКРАЇНІ

М. М. Воронич, аспірант¹

Житомирський національний агроекологічний університет

Вичерпність природних ресурсів, пріоритетність принципів сталого розвитку, формування екологічної свідомості суспільства, загострення глобальних екологічних проблем зумовлюють активізацію пошуку адаптованих до сучасних викликів заходів задоволення зростаючих потреб суспільства в умовах обмеженості ресурсів і необхідності виконання соціальних та екологічних обмежень. Важливо, щоб результати імплементації таких заходів мали системний

¹ Науковий керівник: Т. О. Зінчук, д.е.н., професор

характер та сприяли вирішенню не однієї, а комплексу проблем. Саме до цієї групи заходів слід віднести екологізацію аграрного бізнесу, активізація якої забезпечить здоров'я населення, збереження та поступове відновлення земельних ресурсів, зменшення викидів в атмосферне повітря та скидів у природні водойми, забруднення ґрунтованих вод, заощадження витрат та освоєння нових ринків збуту. Одним із напрямів екологічно орієнтованого сільського господарства, який набуває всі більшої популярності, є виробництво органічної продукції. Про це свідчить характер динаміки площі органічних земель та її питомої ваги у загальній посівній площі сільськогосподарських культур (рис. 1).

Рис. 1. Динаміка світової площі органічних земель та її частки у загальній площі сільськогосподарських угідь

Джерело: побудовано за даними Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського руху [2].

Найяскравіше тенденції до збільшення площ органічних земель протягом 2006–2015 рр. виражені у країнах Європи (на 76 %), Азії (у 2,5 разів) та Африки (на 32 %) (рис. 2). Важливо, що в Європі, на яку припадає близько 5 % світових площ сільськогосподарських угідь, під органічне землеробство у 2015 р. було відведено 5,3 млн га, що склало 10 % світових органічних земель. Наведене дає підстави констатувати зростаючий попит саме на органічні продукти харчування, що актуально для товаровиробників України, оскільки значна частина вітчизняного експорту (37,1 %) припадає на країни ЄС. Аналогічні тенденції характерні і для України, де площа органічних земель за

2006–2016 рр. зроста майже вдвічі, а кількість органічних господарств – у 4,5 разів [1].

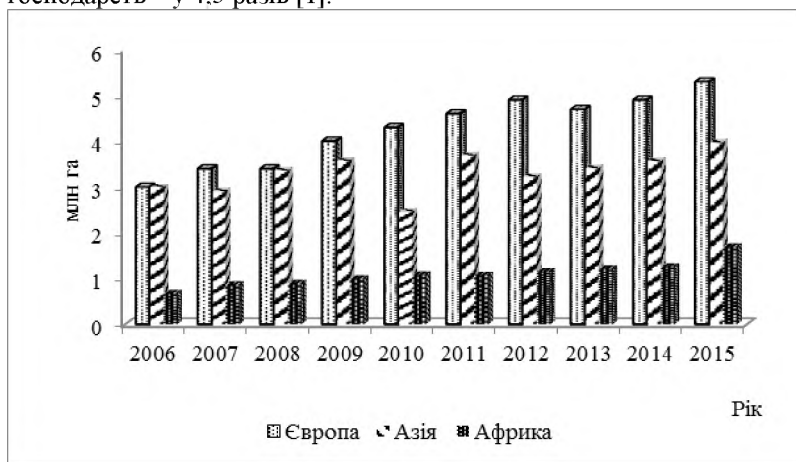

Рис. 2. Динаміка площі органічних земель в Європі, Азії та Африці

Джерело: побудовано за даними Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського руху [2].

Особливістю вітчизняного органічного руху є його вихід за межі мікроекономічних відносин і набуття ним загальнонаціонального значення. Розвиток органічного сільського господарства наразі визначається як інструмент поглиблення інтеграції України у світовий економічний простір, як механізм підвищення конкурентоспроможності держави на світових ринках, а також як спосіб збільшення впливу за рахунок її активної участі в забезпеченні світової продовольчої безпеки. У цьому контексті виникає задача обґрунтування засобів забезпечення державою умов, які максимально сприятимуть ефективності та конкурентоспроможності вітчизняних органічних товаровиробників на світових ринках. Розв'язання цього завдання лежить у площині формування геоінформаційної системи органічного агробізнесу.

Геоeкономіка – це відносно нова наука, яка винила в результаті глобалізації та інтернаціоналізації економічних систем. Її характерною рисою є органічне злиття географії, економіки та політики, які в умовах тісної взаємодії та взаємозумовленості не можуть вивчатись відокремлено одне від одного. Основною характеристикою методології побудови геоeкономічної системи будь-якого об'єкта є

його вихід з-під впливу лише внутрішньодержавних чинників та перетворення на елемент світової економічної системи.

Згідно з класичним представленням категорії «система» компонентами гео економічної системи органічного виробництва є вхідні параметри (ресурси), вихідні результати (мікро-, мезо- та макроекономічні ефекти), а також фактори зовнішнього впливу. Ефективне функціонування гео економічної системи ґрунтується на дотриманні принципу оптимального використання наявних у державі ресурсів та забезпечення максимального результату у формі посилення її конкурентних позицій на світовій економічній арені. Це можливе за умови повної реалізації гео економічного потенціалу, який включає природо-ресурсний, демографічний, транспортний потенціали, а також природно-кліматичні умови та місцезоположення відносно постачальників і ринків збуту органічної продукції.

Рис. 3. Компоненти гео економічна система органічного виробництва

Джерело: власні дослідження.

Основним ресурсом у межах системи органічного виробництва є земельні ресурси держави, які можуть залучатись у процес виготовлення органічної продукції. Важливо, що значна площа сільськогосподарських угідь України (у т.ч. землі, які не обробляються) придатна для ведення органічного землеробства. Природно-кліматичні умови та близькість до європейських ринків органіки також сприяють активізації органічного руху в Україні. Наведене дає підстави стверджувати, що органічне сільське господарство – це закономірний для України напрям міжнародної спеціалізації. Тому з позицій ресурсного забезпечення виробництво органічної продукції цілком обґрунтовано належить до одного з пріоритетних напрямів державного регулювання в гео економічній політиці країни. Наведене узагальнено на рис. 3.

Що стосується вихідних параметрів системи органічного аграрного виробництва, то вони включають результати діяльності суб'єктів господарювання – мікрорівень (ефективність і конкурентоспроможність товаровиробників), ефекти галузі – мезорівень (створення іміджу галузі на світових ринках) та ефекти держави – макрорівень. В умовах переходу до гео економічної моделі державної політики саме ефекти макрорівня стають пріоритетними. До основних ефектів, що виникнуть у результаті розвитку органічного виробництва, належать забезпечення ефективного використання гео економічного простору (географічного, демографічного, ресурсного, транспортного); збільшення частки світового доходу, сформованого у сфері виробництва та реалізації органічної продукції; підвищення конкурентоспроможності країни на ринках аграрної продукції; збільшення впливу держави на міжнародну торговельну політику у межах світових ринків органіки.

Список літератури

1. «Сайт Міжнародної організації зі стандартизації. URL: <https://www.iso.org/ru/home.html> (дата звернення: 7.05.2017).
2. The World of Organic Agriculture Statistics and Emerging Trends 2017. IFOAM – Organic International. Ed. by H. Willer, J. Lernoud. 2017. Nurenberg : International Trade Centre. 340 p.